

DE VEILIGE KLAS

Spelend en met plezier leren
met Geweldloze Communicatie

Herziene druk

Door Sura Hart & Victoria Kindle-Hudson

*Vertaling
Harald Borjans*

Uitgegeven door: Mens en Communicatie

Oorspronkelijke titel: The Compassionate Classroom, Relationship Based Teaching and Learning
Vertaling: Harald Borjans
Herziene druk: 08-24
ISBN
Omslagontwerp: StudioDone
Illustratie: Jakhals & Giraf: Sjeng Schupp
Met toestemming overgenomen uit: De giraf en de jakhals in ons, Justine Mol, Uitgeverij SWP
Boekverzorging: Centraal Boekhuis - Printing on Demand
ISBN: 978-9-081674-51-5
Website: www.mens-en-communicatie.nl

Dit is een uitgave van Mens en Communicatie© 2024

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt. In enige vorm of wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën van deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j* het Besluit van 20 juni 1974, Stbl. 351, zoals gewijzigd bij het besluit van 23 augustus 1985, Stbl. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men daarvoor de wettelijke verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot daimoon - Roermond te wenden.

Vertaling van: The Compassionate Classroom door Sura Hart & Victoria Kindle Hodson, ISBN: 9781892005069 / 1892005069, Copyright© Herfst 2004 door PuddleDancer Press. Alle rechten voorbehouden. Gebruikt met toestemming. Meer informatie over Nonviolent Communication (TM) vindt u bij the Center for Nonviolent Communication op: www.cnvc.org.

Verdere informatie over Geweldloze Communicatie:
Center for Nonviolent Communication
1401 Lavaca St. #873
Austin, Texas 78701-1634 United States
Tel: +1 (505) 244-4041
Website: www.cnvc.org
Email: cnvc@CNVC.org

Compassie of empathie is geen roerloze toestand, noch is het een doel op zich. Het is ook geen vak dat geleerd kan worden. Compassie is een manier van verbondenheid - in handelen en samenwerken. Wel bestaan er bepaalde gewoonten die deze manier van zijn kunnen cultiveren. Geweldloze Communicatie is hiervoor de meest praktische en krachtigste methode.

--Sura Hart and Victoria Kindle Hodson

Inhoud

Brief van de auteurs aan leerkrachten	7
Voorwoord	8
Ter inleiding.....	10
De emotionele achtbaan van leerkrachten in het basisonderwijs.....	12
Een constructieve andere visie op het huidige schoolstelsel	16
Deel I: Verbindend lesgeven en leren	22
Inleiding	23
Hoofdstuk 1: Veiligheid en vertrouwen creëren	24
Veiligheid boven alles.....	25
Leren in een omgeving van vertrouwen en verbondenheid.....	27
Twee essentiële strategieën	29
Hoofdstuk 2: Relaties in de klas	31
1. De relatie van de leerkracht met zichzelf.....	32
2. De relatie tussen de leerkracht en de leerlingen.....	33
3. De kracht van verbinding tussen leerlingen	36
4. De leerling en het leerproces: Een verbonden reis	40
Deel II: Een veilige klas in de praktijk	46
Inleiding	47
Hoofdstuk 3: Onze gevende en ontvangende aard.....	48
1. De aard van het geven.....	49
2. De kracht van wederkerigheid.....	53
3. Keuzevrijheid in het vervullen van behoeften	56
4. Voortdurend nieuwe manieren leren.....	60
5. Conflicthantering	62
Hoofdstuk 4: De taal van geven en ontvangen.....	68
Onderscheiding 1: Waarnemen	78
Onderscheiding 2: Gevoelens	79
Onderscheiding 3: Behoeften	83
Onderscheiding 4: Verzoeken.....	86
Zelfempathie: luisteren naar jezelf	89

Naar anderen luisteren met empathie	90
Dialogen tussen leerkracht en leerling: empathie in actie	93
Hoofdstuk 5: Vaardigheden ontwikkelen	100
Activiteiten en spellen	102
Deel III: Een lesrooster samenstellen	166
Inleiding	167
Lesroostersuggesties	168
Relaties binnen de klas	172
Een veilige klas creëren gebaseerd op verbondenheid	175
Toegevoegde activiteiten en spellen	177
De kring	177
Klasdialoog	178
Een-op-een-gesprekken	180
Rollenspel	181
Empathie maatje	182
Leerling bemiddeling (peer mediation)	183
Dankbaarheidsdagboek	186
Geluksboodschappen voor een Gelukskoekjes Spel	189
De impact van Geweldloze Communicatie in het onderwijs	193
Draaiboek voor de introductie van Geweldloze Communicatie	195
Aanvullende literatuur	201
Appendix	203
Mededogen uiten	203
Empathisch ontvangen	204
Lijst met gevoelens	205
Gevoelens versus gedachten	207
Raden naar behoeften in kindertaal	212
De vier onderscheidingen van Geweldloze Communicatie	216

Brief van de auteurs aan leerkrachten

Beste leerkracht,

Vraag je je regelmatig af waarom leerlingen in de klas niet goed opletten, waarom ze elkaar pesten en waarom ze hun huiswerk niet (altijd) maken?

In *De veilige klas - Splend en met plezier leren met Geweldloze Communicatie* - lees je waar dit gedrag vandaan komt, hoe je hiermee om kunt gaan en hoe je dit kunt voorkomen. Met deze informatie en de activiteiten uit dit boek kun je een veilige sfeer in de klas creëren, met toegewijde en betrokken leerlingen.

Dit werkboek kan als leidraad gebruikt worden voor het:

- waarnemen van de vier soorten relaties in de klas,
- bepalen of in de klas een veilige sfeer heerst,
- motiveren van leerlingen, zonder straffen of belonen,
- herkennen van uitdagend gedrag, pesten en achterblijvende leerprestaties als symptomen met een diepere oorzaak,
- vol vertrouwen communiceren, zonder angst,
- benutten van de aangeboren leergierigheid van de leerlingen.

De activiteiten en oefeningen uit dit werkboek kun je gebruiken om de leerlingen te ondersteunen bij het zelf oplossen van conflicten, het samenwerken in wederzijds respect en begrip voor elkaar en hoe ze zelf verantwoordelijkheid kunnen nemen voor wat ze leren.

Wij hopen dat *De veilige klas* je bij het lesgeven en leren zal inspireren.

Veel succes!

Sura & Victoria

Voorwoord

Twintig jaar geleden, toen ik nog in de bloei van mijn onderwijs carrière stond, had ik het genoeg om les te geven aan een jongen genaamd Barry. Een jongen zo groot en aanwezig dat zijn bewegingen de stilte van een klaslokaal konden doorbreken. Zijn stem, diep en resonant, droeg verder dan de muren van ons Franse leslokaal. Barry, met zijn Beverwijkse tongval, sprak het Frans met een verrassende vlotheid, vrij van elke Nederlandse klankkleur. Het was een genot om naar hem te luisteren, en zijn enthousiasme wanneer ik mijn goedkeuring toonde, was onbetaalbaar.

Onze relatie was complex, gevuld met momenten van wederzijdse frustratie wanneer onze behoeften botsten. Barry's spontane uitbarstingen kwamen vaak op momenten dat ik net de aandacht van de klas had gewonnen. Soms stuurde ik hem naar de gang, niet als straf, maar als een poging om de rust te herstellen. Na de lessen wachtte hij me op, verlangend naar een gesprek, terwijl ik verlangde naar een moment van rust met mijn koffie.

Toen het einde van het schooljaar naderde en ik afscheid nam van de klas, bedankte ik de leerlingen en vroeg: "Wat vinden jullie dat ik het volgende jaar beter kan doen?". De leerlingen gaven speelse en oprechte suggesties, maar het was Barry's opmerking die me diep raakte. Hij beschuldigde me van arrogantie tijdens onze conflicten, een perspectief dat ik niet had overwogen. Zijn woorden lieten me zien dat mijn zoektocht naar rust door hem werd geïnterpreteerd als minachting voor zijn behoefte aan verbinding.

Nu, decennia later, blijft Barry's inzicht een bron van inspiratie. Het heeft me de essentie van Geweldloze Communicatie laten beseffen - het herkennen en respecteren van de gevoelens en behoeften van iedereen, of het nu een leerling, leraar, ouder of directeur is. Dit boek, "De veilige Klas - Spelend en met plezier leren met Geweldloze Communicatie", is een eerbetoon aan alle 'Barry's' en leraren die de moed hebben om zichzelf te laten zien en de ruimte te geven aan anderen om hetzelfde te doen. Het staat vol met activiteiten en praktijkvoorbeelden die leraren in het primair onderwijs uitnodigen om de kunst van verbinding te verkennen en te versterken. Want wanneer we ruimte maken voor elkaar, ontstaat er een natuurlijke harmonie die de klas transformeert in een veilige haven van leren en groei.

Met dit voorwoord nodig ik iedereen uit om samen met mij en Barry op reis te gaan - een reis die ons leert hoe we door middel van spel en communicatie

een wereld van begrip en empathie kunnen creëren. Welkom in de wereld van “De veilige Klas”.

José Boone

Oprichter Via dialoog Deventer
Trainer en procesbegeleider

Ter inleiding

Met een gezamenlijke ervaring van bijna een halve eeuw in het onderwijs, hebben wij, Sura Hart en Victoria Kindle Hodson, onze inzichten en avonturen samengebracht in dit boek. “De veilige Klas - Spelend en met plezier leren met Geweldloze Communicatie” is meer dan een handleiding; het is een reis door de wereld van empathie en verbinding die het onderwijs kan transformeren.

Onze reis begon met de filosofie van Geweldloze Communicatie, een benadering die de intelligentie van de geest verenigt met die van het hart. Dit boek is ontworpen om leerkrachten en ouders te voorzien van de taal en gereedschappen die nodig zijn om een klaslokaal te creëren waar leren en betrokkenheid hand in hand gaan.

Geweldloze Communicatie gaat over het herkennen van onze inherente behoefte aan verbinding en het vinden van manieren om die verbinding tot stand te brengen. In onze beschrijving van deze methodiek hebben we ons gericht op de essentie, zonder te verzanden in technische details of te suggereren dat er slechts één ‘juiste’ manier van communiceren is.

Dankzij Marshall B. Rosenberg¹, de grondlegger van Geweldloze Communicatie, hebben we een taal ontdekt die de harten van mensen wereldwijd raakt en hen helpt een leven vol vitaliteit en betrokkenheid te leiden. Rosenberg’s werk heeft ons geleerd hoe taal onze gedachten en bewustzijn kan vormen en hoe het elimineren van beschuldigende en kritische taal kan bijdragen aan een vreedzamere samenleving.

Dit boek is voornamelijk geschreven voor leerkrachten in het basisonderwijs, met de hoop dat het hen zal ondersteunen in het cultiveren van compassie en betrokkenheid in hun klassen. We hebben geluisterd naar de stemmen van

¹ Marshall B. Rosenberg (1934-2015), was een Amerikaanse klinisch psycholoog, pedagoog en oprichter van het Centrum voor Geweldloze Communicatie (Center for Nonviolent Communication). Hij is vooral bekend om zijn ontwikkeling van het model voor Geweldloze Communicatie (GC), een methode die mensen helpt om effectiever en empathischer met elkaar te communiceren. Rosenberg's werk werd sterk beïnvloed door zijn ervaringen met sociaal onrecht en zijn studie van Carl Rogers' cliëntgerichte therapie. Gedurende zijn leven gaf hij wereldwijd trainingen en workshops, waarbij hij individuen en groepen leerde om conflicten op een constructieve manier op te lossen. Zijn invloed reikt van persoonlijke relaties tot internationale vredesprocessen, en zijn boeken zijn vertaald in tientallen talen. Rosenberg's nalatenschap leeft voort in de wereldwijde gemeenschap van GC-beoefenaars die zijn visie op een compassievolle en verbonden samenleving delen.

leerkrachten en hun wensen, dromen, zorgen en frustraties die ons bij het schrijven van elk hoofdstuk hebben geleid.

We beginnen met het belang van luisteren naar leerkrachten en richten ons vervolgens op de cruciale relaties binnen de klas: de relatie van de leerkracht met zichzelf, met de leerlingen, tussen de leerlingen onderling, en de relatie van de leerlingen met het leerproces. Door deze relaties te koesteren met respect, zaaien we de zaden van compassie.

Het tweede deel van het boek biedt een praktische gids voor het creëren van 'De Veilige Klas'. Het introduceert vijf stellingen die de kern vormen van Geweldloze Communicatie en biedt activiteiten en spellen, ontworpen door leerkrachten, om deze principes in de praktijk te brengen. Deze activiteiten en voorbeelden zijn gemakkelijk te integreren in het lesrooster, waardoor leerkrachten de taal van Geweldloze Communicatie kunnen spreken en toepassen.

Als auteurs van "De Veilige Klas" hopen we dat je als lezer geïnspireerd raakt om Geweldloze Communicatie te omarmen en te ontdekken hoe het je persoonlijke leven en de levens van je leerlingen en relaties kan verrijken.

Sura Hart en Victoria Kindle Hodson

De emotionele achtbaan van leerkrachten in het basisonderwijs

Het basisonderwijs is een wereld van contrasten, waar vreugde en frustratie elkaar afwisselen. Leerkrachten ervaren dagelijks zorgen over het welzijn van hun leerlingen, bureaucratische beperkingen en soms een diep gevoel van hulpeloosheid. Onderstaand staan de meest genoemde emotionele ervaringen van leerkrachten in het basisonderwijs die een genuanceerd beeld van hun dagelijkse realiteit bieden.

Zorgen

1. Emotionele impact op kinderen: Veel leerkrachten vrezen dat het huidige bestraffende beleid leidt tot angst, onzekerheid en een verminderd zelfvertrouwen bij leerlingen, wat schadelijke gevolgen kan hebben voor hun ontwikkeling en welzijn.

2. Gebrek aan intrinsieke motivatie: Er bestaat bezorgdheid over het feit dat kinderen zich meer laten leiden door externe beloningen, zoals stickers en snoepjes, in plaats van een oprechte motivatie om te leren en zich goed te gedragen. Dit kan hun nieuwsgierigheid en leerplezier ondermijnen.

3. Toenemende bureaucratie: De hoeveelheid administratie die gepaard gaat met het bijhouden van overtredingen en beloningen wordt als overweldigend ervaren, waardoor leerkrachten minder tijd hebben voor daadwerkelijk lesgeven en de kwaliteit van het onderwijs afneemt.

Frustraties

1. Uniforme regels: Leerkrachten zijn gefrustreerd door rigide regels die geen ruimte laten voor individuele benaderingen, waardoor de effectiviteit van het onderwijs vermindert.

2. Extern oplegde beleid: Beleidsregels die van bovenaf worden opgelegd zonder rekening te houden met het professionele oordeel van leerkrachten, ondermijnen hun autonomie en motivatie.

3. Overmatige controle: De constante behoefte om gedragsproblemen te rapporteren en te bestraffen voelt als een verstikkende controle, wat de pedagogische vrijheid en creativiteit van leerkrachten beperkt.

Droefheid

1. Verlies van plezier in leren: Menig leerkracht voelt verdriet wanneer kinderen door strenge regels en straffen het plezier in leren verliezen.

2. Negatieve schoolervaringen: Het zien van angstige en gestreste kinderen door het dreigende klimaat op school, maakt hen verdrietig omdat deze kinderen juist een ondersteunende omgeving nodig hebben.

3. Verlies van creatieve vrijheid: De noodzaak om zich strikt aan regels te houden, beperkt leerkrachten in hun mogelijkheid om innovatieve en boeiende lessen te geven, wat zowel hen als de leerlingen demotiveert.

Gevoel van hulpeloosheid

1. Onmacht om te veranderen: Veel leerkrachten voelen zich machteloos omdat ze geen invloed hebben op het beleid en de regels die van bovenaf worden opgelegd, wat leidt tot frustratie en demotivatie.

2. Onvoldoende ondersteuning: Het gebrek aan adequate ondersteuning van de schoolleiding en beleidsmakers om met gedragsproblemen om te gaan, vergroot het gevoel van isolatie en hulpeloosheid.

3. Uitblijven van resultaten: Wanneer ondanks hun inspanningen de gewenste gedragsveranderingen bij kinderen uitblijven, voelen leerkrachten zich hulpeloos en vragen ze zich af wat ze nog meer kunnen doen om een positieve impact te hebben op hun leerlingen.

Deze punten bieden een beknopt inzicht in de complexe en vaak emotionele wereld van leerkrachten in het basisonderwijs, waarbij hun zorgen, frustraties, droefheid en gevoelens van hulpeloosheid worden belicht.

Noodzakelijke structurele veranderingen in het basisonderwijs

Het is duidelijk dat er behoefte is aan structurele veranderingen binnen het onderwijs. Hoewel dit boek zich richt op wat je als leerkracht in je klas kunt doen, is het belangrijk kort stil te staan bij enkele essentiële punten.

In het huidige schoolsysteem nemen politici en beleidsmakers veel belangrijke beslissingen en bepalen zij hoe het onderwijs in de klas en op school moet worden vormgegeven. Deze besluiten worden vervolgens aan leerkrachten opgelegd in de vorm van reglementen, beleidsregels, verwachtingen en eisen. Wij - de auteurs - zien dit als een structurele tekortkoming van het systeem: veel van wat leerkrachten onderwijzen en leerlingen leren wordt hen opgedrongen. Wanneer mensen gedwongen worden iets te doen, zien zij vaak slechts twee mogelijkheden: toegeven en volgzzaam, apathisch worden of boos en rebels worden. Elke vorm van dwang ondermijnt de emotionele veiligheid die voor leerlingen noodzakelijk is om te leren en voor leerkrachten om les te geven.

Wij pleiten ervoor dat ouders, bestuurders, leerkrachten en leerlingen een stem krijgen in het maken van het beleid. Daarom stellen wij enkele basisvragen:

- Wat is de bedoeling van het huidige schoolsysteem?
- Wie bepaalt dit?
- Stemmen wij hiermee in?
- Welke beleidsregels gelden er?
- Komen de beleidsregels tegemoet aan de behoeften van de leerlingen en leerkrachten?
- Als dat niet zo is, welke beleidsregels zouden effectiever deze behoeften vervullen?

Als deze vragen bij de hele onderwijsgemeenschap aandacht krijgen, zullen er wegen gevonden worden om het systeem te wijzigen.

Het is duidelijk dat een enkele leerkracht niet het gehele systeem kan veranderen. Tegelijkertijd hopen wij met dit boek aan te tonen dat leerkrachten die de relaties in de klas centraal stellen, krachtige spelers kunnen worden die uiteindelijk bijdragen aan veranderingen in het systeem. Mensen die zich bewust zijn van hun behoeften zullen waarschijnlijk niet passief toekijken terwijl anderen beslissingen voor hen nemen. Zij zullen eerder Gandhi's uitdaging aangaan: *"Wees de verandering die jij graag in de wereld wilt zien."*

Zorgzame relaties in de klas hebben nog een andere meerwaarde: een onvermijdelijke toename in respect, samenwerking en leergierigheid, die niet onopgemerkt blijft. Andere leerkrachten en ouders zullen zich afvragen wat je doet om zo'n vitaliteit in de klas te creëren. Op deze natuurlijke wijze groeit de invloed van je aanpak.

Terwijl dit boek geschreven wordt, proberen politici toetsen steeds meer te standaardiseren. Tegelijkertijd horen wij steeds vaker hoe leerkrachten, bestuur, begeleiders, ouders en leerlingen hun zorgen uiten over deze praktijk. We moedigen mensen aan om zich uit te spreken en zich aan te sluiten bij een wereldwijde beweging die streeft naar levenverrijkend onderwijs. Dit onderwijs ondersteunt jongeren in hun autonomie, onderlinge afhankelijkheden, verbindende gesprekken en dialogen, en helpt hen hun aangeboren plezier in leren te behouden. Met deze aanpak geloven wij dat jonge mensen kunnen opgroeien tot volwassenen die in staat zijn om organisaties en regeringen te creëren die zorgdragen voor het behoud van een verbindende samenleving.

Conclusie

Hoewel dit boek zich voornamelijk richt op praktische strategieën en inspirerende verhalen voor in de klas, is het belangrijk om te erkennen dat de structurele uitdagingen in het onderwijs niet genegeerd kunnen worden.

Door zorgzame relaties op te bouwen en bewust te zijn van de bredere context, kunnen leerkrachten niet alleen hun directe omgeving verbeteren, maar ook bijdragen aan positieve veranderingen op systeemniveau. Samen kunnen we werken aan een onderwijssysteem dat werkelijk tegemoetkomt aan de behoeften van zowel leerlingen als leerkrachten, en dat hen in staat stelt om te groeien en te bloeien in een veilige en ondersteunende omgeving.

Een constructieve andere visie op het huidige schoolsysteem

“Kinderen hebben veel meer nodig dan basisvaardigheden in lezen, schrijven en rekenen, hoe belangrijk die ook mogen zijn. Het is noodzakelijk dat kinderen ook leren hoe ze zelfstandig kunnen denken, hoe ze zingevoing kunnen vinden in wat ze leren, en hoe ze samen kunnen werken en leven.”

-- Marshall B. Rosenberg

Wanneer Geweldloze Communicatie binnen het onderwijs wordt toegepast ontstaat een veilige leerzame omgeving vol vertrouwen.

Het schept voor kinderen, tieners, ouders, gezinnen, leerkrachten en onderwijsmedewerkers in het onderwijs de kans om oprecht gehoord en gezien te worden. Ze zullen een wereld ervaren van steun waarin ze zich ten volle op een manier kunnen ontplooiën die het meest waarschijnlijk tot verbinding zal leiden en tot het ontwikkelen van een ongedwongenheid bij het vermijden en oplossen van conflicten.

Als je er dieper over gaat nadenken wordt met Geweldloze Communicatie binnen het onderwijs een nieuw besef gecreëerd over wie mensen – jong en oud – zijn en waarom ze er zijn.

Doelstelling van het onderwijs?

Afhankelijk van het antwoord ontkomen we niet aan radicaal verschillende opvattingen over wie we zijn, de rol en functie die het onderwijs vervult en hoe we wat leren.

De doelstelling binnen het Nederlands basisonderwijs is om kinderen op te leiden voor een verantwoordelijke rol in de maatschappij. Het onderwijs moet bijdragen aan de ontwikkeling van de kinderen door ze kennis, vaardigheden en gedragslijnen aan te leren die nodig zijn om goed te kunnen functioneren in de samenleving. Het basisonderwijs moet bijdragen aan het vergroten van de kennis en begrip van de kinderen over de wereld om hen heen, en hen ook aanmoedigen om actief deel te nemen aan de samenleving.

Wanneer je ervan uitgaat dat het onderwijs bedoeld is om meegaande werknemers of kooplustige consumenten te creëren, dan worden mensen

enkel als consumenten of arbeidskrachten beschouwt – een onaanvaardbare beperkte kijk op wie mensen werkelijk zijn en wat hun potentieel is.

Onderwijs, bedoeld om kinderen en jongeren hun volledig potentieel te laten ontplooien en te leren hoe ze zelfstandig kunnen denken – in plaats van hen te leren wat ze moeten denken – stemt hoopvol voor toekomstige generaties die de meest urgente problemen van de mensheid moeten oplossen.

Bestaande werkwijzen herzien met effectieve communicatiestrategieën

Het toepassen van effectieve communicatiestrategieën in de klas, gebaseerd op Geweldloze Communicatie (GC), biedt de mogelijkheid om bestaande werkwijzen te herzien en achterhaalde patronen los te laten. Hierdoor wordt ongehoorzaamheid minder problematisch, omdat gedragsbeheersing niet langer het doel is.

Het belangrijkste verschil is dat leerlingen en studenten zich verbinden met hun intrinsieke motivatie om te leren, in plaats van te worden gedreven door externe factoren zoals beloningen of straffen. GC stelt twee cruciale vragen om gewenst gedrag te bevorderen:

1. Wat willen we dat kinderen en jongeren concreet doen?
2. Wat willen we dat hun redenen zijn om dit te doen?

Deze vragen zijn essentieel voor het ontwikkelen van effectieve communicatiestrategieën in de klas of op school. Door deze vragen te stellen, wordt snel duidelijk welke beperkingen er zijn bij het motiveren van kinderen via uitspraken zoals 'dit hoort zo', 'zou moeten', 'moeten', of door beloningen en straffen.

Wanneer duidelijk is waarom deze vragen gesteld worden, kunnen leerkrachten en leerlingen in gesprek gaan over de diepere behoeften. Dit maakt de communicatiestrategieën in de klas veel effectiever. Het doel is niet om gehoorzame leerlingen te creëren, maar om jonge mensen op te voeden die zelfstandig kunnen denken en die gemotiveerd zijn om anderen te dienen op basis van een heldere, intrinsieke motivatie.

Leerkrachten zelf mogen kiezen

Het toepassen van Geweldloze Communicatie (GC) in het onderwijs leidt tot een vernieuwde onderwijsbenadering. Marshall Rosenberg heeft vaak gesproken over scholen die deze principes hanteren. Hij merkte op dat leerlingen op dergelijke scholen vaak hun eigen leerkrachten mochten

kiezen, en in meer dan de helft van de gevallen kozen zij andere leerlingen of studenten als hun leerkrachten.

De achterliggende gedachte is dat bijvoorbeeld een leerling uit groep 8 een leerling uit groep 5 net zo effectief kan leren rekenen als een volwassen leerkracht. Deze aanpak geeft de leerkracht meer ruimte om aandacht te besteden aan leerlingen die dit het meest nodig hebben.

Leerkrachten als gidsen

Op scholen die GC toepassen, fungeren leerkrachten meer als gidsen. Dit betekent dat ze de bestemmingen (onderwerpen en onderzoekgebieden) kennen, maar niet noodzakelijkerwijs de reis samen met de leerlingen maken. Leerlingen worden aangemoedigd om steeds meer zelfsturend te zijn in hun leertraject, waarbij de leerkracht begeleiding en feedback geeft waar nodig.

GC in scholen houdt ook in dat leerlingen vaardigheden leren om conflicten zelf op te lossen en anderen te helpen bij hun conflicten. Tegen de tijd dat leerlingen rond de 12 jaar oud zijn, kunnen ze jongere leerlingen helpen met hun interpersoonlijke conflicten.

Macht-over versus macht-met

Een belangrijk verschil in scholen die Geweldloze Communicatie (GC) toepassen, is de benadering van macht. In het traditionele paradigma gebruiken mensen met meer macht binnen een systeem of organisatie 'macht over' anderen om hen te dwingen zich te schikken. GC introduceert het concept van 'macht met' anderen. Hierbij wordt de aanwezige macht in een systeem of organisatie gebruikt om anderen te bemoedigen en te bevestigen.

Wanneer jongeren leren om 'macht met' te gebruiken, zowel met andere leeftijdgenoten als met volwassenen, leren ze hoe ze betrokken leiders kunnen zijn die anderen ondersteunen en laten deelnemen aan zinvolle gemeenschappelijke acties.

Vruchtbare communicatie tussen ouders en leerkrachten ondersteunen

Geweldloze Communicatie bevordert vruchtbare communicatie tussen ouders en leerkrachten, gericht op uitvoerbare verzoeken die de behoeften van alle betrokkenen vervullen. Dit houdt in dat ouders en leerkrachten de vrijheid en verantwoordelijkheid hebben om te vragen: "Welke behoeften proberen we te vervullen?"

In plaats van vast te houden aan 'zo hebben we het altijd al gedaan', 'dit zijn de regels', of 'dit is het schoolbeleid', richt GC zich op de onderliggende waarden en de universele menselijke behoeften die bij een bepaalde situatie horen. Hierdoor worden gesprekken tussen ouders en leerkrachten constructiever en effectiever.

Een taal van universele menselijke behoeften spreken

Geweldloze Communicatie (GC) richt zich op het herkennen en uiten van universele menselijke behoeften, zoals veiligheid en verbinding. Door deze taal te gebruiken, bevordert GC wederzijds begrip op basis van gedeelde menselijkheid. Wanneer de onderliggende waarden, motivaties en behoeften duidelijk zijn, ontstaat er meer samenwerking tussen ouders en leerkrachten bij het oplossen van problemen. Dit leidt tot het nemen van uitvoerbare stappen om de genoemde behoeften te vervullen.

Een veel voorkomend probleem is dat ouders en leerkrachten zich vaak concentreren op wat er gedaan moet worden, zonder eerst de onderliggende behoeften te identificeren en hiermee verbinding te maken. Dit resulteert vaak in oplossingen die niet ieders behoeften vervullen, omdat deze behoeften nog niet door iedereen erkend zijn.

Verder kijken dan de rolverdeling tussen leerling en leerkracht

Vruchtbare communicatie tussen ouders en leerkrachten betekent in de eerste plaats. te vertragen om verbinding te maken en de onderliggende behoeften te bepalen. Vervolgens kunnen op basis van deze behoeften gezamenlijke strategieën worden ontwikkeld die tot wederzijdse tevredenheid leiden. Het formuleren van actieve verzoeken is een essentieel onderdeel van vruchtbare communicatie. Dit is een vaardigheid die kan worden aangeleerd en die wensen en verlangens omzet in uitvoerbare acties met duurzame resultaten.

Effectieve communicatie tussen leerlingen, studenten en leerkrachten gaat verder dan de traditionele rolverdeling tussen 'leerling/student' en 'leerkracht'. Het richt zich op wederzijds handelen met vriendelijkheid en aandacht in een gelijkwaardige menselijke relatie. Wanneer dit gebeurt, wordt het eenvoudiger om nieuwsgierig te zijn in plaats van reactief. Het benaderen van gedragsproblemen en onderliggende emoties met mededogen brengt oplossingen dichterbij dan oordelen en bestraffende maatregelen.

Vruchtbare communicatie betekent ook dat jongeren eerder geneigd zijn om constructief met volwassenen om te gaan, in plaats van hen te mijden uit angst niet begrepen of hard aangepakt te worden.

Uitbreiden van communicatieve vaardigheden

Het uitbreiden van communicatieve vaardigheden tussen ouders, kinderen en jongeren omvat drie gebieden:

1. Vaardigheden voor interne dialogen (intra-persoonlijke communicatie)
2. Empathische luistervaardigheden
3. Authentieke zelfexpressie

Wanneer een ouder geen verbinding heeft met zichzelf – over wat hij waarneemt, voelt, nodig heeft of wil – beïnvloedt dit het vermogen om oprecht te luisteren en zich authentiek en duidelijk uit te uiten.

Geweldloze Communicatie biedt leerlingen, studenten, ouders, leerkrachten en alle betrokkenen de gereedschappen en vaardigheden om authentiek met elkaar in contact te komen en wederzijds voordelige oplossingen te creëren.

Marshall Rosenberg over communicatie in het onderwijs.

Marshall Rosenberg benadrukte vaak het belang van effectieve communicatie in het onderwijs. Hij werkte onvermoeibaar om leerlingen, studenten, leerkrachten, bestuurders en ouders wereldwijd te helpen een nieuw denkkader voor lesgeven en menselijke verstandhouding te laten ontdekken.

Rosenberg herinnerde eraan dat leren veel meer is dan de cijfers op een rapport aan het einde van het jaar. Zijn inzichten over Geweldloze Communicatie (GC) zijn net zo relevant voor professionele leerkrachten en opleiders als voor leerlingen van alle leeftijden en achtergronden. Hij zei:

"Macht-over leidt tot straf en agressie. Macht-met leidt tot mededogen en begrip, en tot gemotiveerd leren door eerbied voor het leven in plaats van angst, schuld, schaamte of boosheid."

Samenvatting

Geweldloze Communicatie in het onderwijs biedt een krachtige benadering om een veilige, ondersteunende en leerzame omgeving te creëren. Het stelt leerkrachten, leerlingen en ouders in staat om oprecht gehoord en gezien te worden, en om samen te werken aan een betere toekomst. Door te focussen op intrinsieke motivatie, het delen van macht, en het verbeteren van

communicatieve vaardigheden, kunnen we een onderwijsomgeving creëren die echt bijdraagt aan de ontwikkeling van zelfstandig denkende en betrokken burgers.

Dit boek omschrijft handvatten en strategieën om dit te realiseren, aangevuld met een groot aantal activiteiten voor leerlingen om spelenderwijs en met plezier te leren.

Ik wens iedereen plezier en inspiratie toe bij het ontdekken van deze andere constructieve visie op het onderwijs en bij het lesgeven.